

Editör

Salih Gülerer

Çocuk Edebiyatı

Yazarlar

Fatma Şükran Elgeren

Hülya Yolasıǧmazoǧlu

Mustafa Bilgen

Orhan Özdemir

Safiye Akdeniz

Editör
Salih Gülerer
Çocuk Edebiyatı

ISBN: 978-605-9498-16-6

Kitapta yer alan bölümlerin sorumluluğu yazarlarına aittir

1.Baskı 2018

Bu kitabın basım,yayın ve satış hakları Lisans Yayıncılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Anılan kuruluşun
izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik veya başka
yöntemlerle çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

Gözde Matbaa

Lisans Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Tahtakale Mah. Hicret Sokak No:8/A
Avcılar-İSTANBUL
e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr
www.lisansyayincilik.com.tr

ÖNSÖZ

Günümüz edebiyat dünyasının gün geçtikçe önem kazanan ve öne çıkan bir alanı da çocuk edebiyatıdır. Çocuk Edebiyatının amacı; çocuğun güzel ve etkili sözleri dinleme, okuma ve anlamayla duygu ve düşüncelerini geliştirerek eğitimini ve eğlenmesini sağlayan edebiyat ürünlerini ortaya koymaktır. Bu amaca yönelik üniversitelerimizin özellikle eğitim fakültesi ve fen edebiyat/edebiyat fakültelerinde “Çocuk Edebiyatı” bir ders olarak okutulmaktadır. Sevindirici olan son yıllarda konuyla ilgili yayınların çoğalmasındır. Şüphesiz her çalışma alana yeni düşünceler katmaktadır. Elinizde tuttuğunuz kitap bu dersin programı ve alan sınavı da göz önünde bulundurularak yeni bir bakış açısıyla hazırlanmıştır. Kitap sadece bu dersi veren öğretim elamanları ve dersi alan öğrencilerin değil konuyla ilgili ve meraklı birçok çevrenin de gereksinimi karşılayacak şekilde tasarlanmıştır.

Kitabımız beş bölümden meydana gelmiştir. Bölümlerin içeriği sırasıyla şu şekildedir: Çocuk, çocuğun gelişimi ve ana dili becerileri ile çocuk edebiyatı kavramı; yaş gruplarına göre çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler; örneklerle çocuk edebiyatı türleri ve çocuk eğitime katkıları; dünyada ve ülkemizde çocuk edebiyatı tarihi ile çağdaş çocuk edebiyatı yazarlarından öne çıkanlar; çocuk yayınları. Bölüm yazarları farklı üniversitelerde çocuk eğitimi ve edebiyatıyla ilgili öğretim elamanlarıdır.

Eserin akademisyenlere, öğrencilere, anne babalara, konuya ilgi ve merak duyanlara ve bu alanda çalışanlara katkı sağlamasını diliyorum.

Kitabın hazırlanması emeği geçen yazar arkadaşlara ve her aşamasındaki organizasyonu ile çalışmanın yayımı konusunda bizleri teşvik eden ilgi ve yardımlarını esirgemeyen Lisans Yayıncılık çalışanlarına da teşekkürü bir borç bilirim.

İstanbul, 2018

Salih Gülerer
Editör

İÇİNDEKİLER

Önsöz	III
Bölüm 1 ÇOCUK VE ÇOCUK EDEBİYATI	9
1.1. Çocuk Kavramı	10
1.2. Çocuk Gelişimi	12
1.2.1. Fiziksel ve Ruhsal Gelişim	12
1.2.1.1. Fiziksel Gelişim	13
1.2.1.2. Ruhsal Gelişim	18
1.2.2. Dil Gelişimi ve Bilişsel Gelişim	20
1.2.2.1. Dil Gelişimi	20
1.2.2.2. Bilişsel Gelişim	25
1.3. Ana Dili Becerileri	31
1.3.1. Dinleme Eğitimi	31
1.3.2. Konuşma Eğitimi	32
1.3.3. Okuma Eğitimi	34
1.3.4. Yazma Eğitimi	37
1.4. Çocuk Edebiyatı	37
1.4.1. Çocuk Edebiyatının Özellikleri	41
Yararlanılan Kaynaklar	45
Bölüm 2 ÇOCUK EDEBİYATI METİNLERİNİN ÖZELLİKLERİ	47
2.1. Okul Öncesi Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler	49
2.1.1. Okul Öncesi Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Biçimsel Özellikler	50

2.1.2. Okul Öncesi Kitaplarında İçerik Özellikleri	57
2.1.2.1. Okul Öncesi Çocuk Kitaplarında Anlatının Unsurları	57
2.1.2.2. Okul Öncesi Çocuk Kitaplarında Dil	66
2.2. 7-12 Yaş Grubu Çocuk Edebiyatı Metinleri	70
2.2.1. 7-12 Yaş Grubu Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler	71
2.2.1.1. 7-12 Yaş Grubu Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Biçimsel Özellikler	71
2.2.1.2. 7-12 Yaş Grubu Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken İçerik Özellikleri	73
2.2.3. 12 -15 Yaş Aralığı Çocuk Edebiyatı Metinleri	80
2.2.3.1. 12-15 Yaş Aralığı Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler	81
Yararlanılan Kaynaklar	87

Bölüm 3 ÇOCUK EDEBİYATININ TÜRLERİ VE ÇOCUK EĞİTİMİNE KATKILARI

89

3.1. Masal	90
3.2. Ninni	98
3.3. Tekerleme	102
3.4. Fıkra	108
3.5. Halk Hikâyeleri	112
3.6. Bilmece	122
3.7. Destan	128
3.8. Efsane	135
3.9. Fabl	140
3.10. Roman	143
3.11. Öykü	144
3.12. Şiir	151
3.13. Diğer Türler	156
3.13.1. Tiyatro ve Dramatizasyon	156
3.13.1.1. Tiyatro	156
3.13.1.2. Dramatizasyon	158
3.13.2. Gezi Yazısı	158
3.13.3. Anı	163

3.13.4. Biyografi	167
3.13.5. Deneme	176
Yararlanılan Kaynaklar	178

Bölüm 4 ÇOCUK EDEBİYATI TARİHİ	181

4.1. Dünyada Çocuk Edebiyatının Tarihi Gelişimi	182
4.1.1. Sözlü Edebiyattan Yazılı Edebiyata Çocuk	182
4.1.2. “Çocuklara Göre” Edebiyatın Başlangıçları	185
4.1.3. Aydınlanma Çağında Çocuk ve Gençlik Edebiyatı	186
4.1.4. 19. Yüzyılda Halk Masalları ve Edebiyatın Çocuklara Özgünlüğü	191
4.1.5. Çocuk ve Gençlik Edebiyatının Küreselleşmesi	193
4.2. Tanzimat Yıllarında Çocuk Edebiyatı	195
4.2.1. Meşrutiyet Döneminde Çocuk Edebiyatı	199
4.2.2. Cumhuriyet’ten Günümüze Çocuk Edebiyatı	202
4.2.2.1. Cumhuriyet’in Öncelikli Hedefi Okuma-Yazma Eğitimi	202
4.2.2.2. Cumhuriyet Döneminde Coşumcu (Romantik) Şiirler	204
4.2.2.3. Cumhuriyet Sonrası Çocuk Dergileri	206
4.2.2.4. Köy Enstitüleri Programlarında Çocuk Edebiyatı Dersleri	210
4.2.2.5. Eğitim Fakülteleri Programlarında Çocuk Edebiyatı Dersleri	211
4.2.3. Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Çocuk Edebiyatı Yazarlarından Öne Çıkan İsimler	212
4.2.4. Çağdaş Çocuk Edebiyatı Yazarlarımızdan Öne Çıkan İsimler	214
Yararlanılan Kaynaklar	218

Bölüm 5 ÇOCUK YAYINLARI	221

5.1. Basılı Yayınlar	223
5.1.1. Süreli Yayınlar	225
5.1.2. Kitaplar	226

5.1.2.1. Edebi Olmayan Çocuk Kitapları	229
5.1.2.2. Edebi Kitaplar	235
5.2. İşitsel Yayınlar	237
5.2.1. Radyo Yayınları	238
5.2.2. Sesli (Konuşan) Kitap	240
5.3. Görsel- İşitsel Yayınlar	242
5.3.1. Televizyon Yayınları	243
5.4. Elektronik Yayınlar	245
5.4.1. Elektronik Çocuk Kitapları	247
5.4.2. Elektronik Çocuk Gazeteleri	248
5.4.3. Elektronik Çocuk Dergileri	250
5.4.4. Çocuk Web Sayfaları	251
Yararlanılan Kaynaklar	253